

Coolia 31 (2) april 1988

RUSSULA ROMELLII, EEN VOOR ONS LAND NIEUWE RUSSULA

MAARTEN VAN VUURE, *Prins Willem Alexanderlaan 7, 7242 GH Lochem*

SUMMARY

Russula romellii R. Maire is reported for the first time in the Netherlands and described and illustrated in detail.

Als Wim Ligterink mij opbelt om mijn hulp in te roepen bij het determineren van een lastige *Russula*, weet ik dat het de moeite loont naar hem toe te komen, omdat hij aardig thuis is in de algemeen voorkomende *Russula*'s. Op het eerste gezicht doet het exemplaar me denken aan een verbleekte *aeruginea*, maar ik moet deze veronderstelling van de hand wijzen: de kleur van de lamellen is daarvoor te donker. Bovendien schat ik dat de sporenkleur op z'n minst - de oogst is wat pover - oker is en vermoedelijk op geel getaxeerd moet worden, terwijl onze vreemdeling ook nog onder beuken gestaan heeft. Als ik daarna de hoed wat nauwkeuriger bekijk, valt me op dat de groengele kleur van de randzone iets rose laat doorschemeren. Dit detail met uiteraard nog andere gegevens brengen me op het goede spoor: ik moet het zoeken bij de niet scherp smakende *Russula*'s met gele sporen, waar ik, nu ik wat ervaring heb, de meeste soorten en subsecties - o.a. de *Olivaceinae*, omdat de phenolreactie dit uitwijst - uitsluiten kan, zodat alleen de *Integrinae* overblijven. Door zowel sporenornamentatie als hoedhuidstructuur valt onze *Russula* in deze subsectie al gauw op en zo kom ik tenslotte bij *Russula romellii* R. Maire terecht. Wim deelt me nog mee, dat de ijzersulfaatreactie zeer intensief is, hetgeen dan een prachtige bevestiging van de determinatie is. Maar het wordt tijd onze nieuweling voor de checklist aan u voor te stellen. Z'n signalement luidt als volgt:

Russula romellii R. Maire, 1910 (Fig. 1 en 2)

Vruchtlichaam vrij groot en wat gedrongen, vrij stevig - d.w.z. vooral de steel - hoed duidelijk slapper.

Hoed diameter 7,5 cm, convex, sterk afgeplat; midden over een afstand van 4 cm ondiep ingedrukt genaveld; rand niet of nauwelijks gestreept; vochtige hoedhuid glanzend en zeer kleverig, droge huid nog met enige glans, volkomen glad (vochtige hoed gaf onder loupe de indruk van dooiend ijs), afschilbaar tot op de helft van de straal van de hoed; "navel" bleek geelgroen (Methuen 1C4) tot bleek grijsgroen

(Meth. 1C3), overgaand in een bleke strogele zone, die tot even over de helft van de randzone reikt en tenslotte overgaat in een bleke groenig crème band (de buitenste ring van het hoedoppervlak), die hier en daar een lichtrose glans vertoont.

Lamellen vrij ver uiteen met slechts een enkele kortere lamel, vaak gevorkt, vooral bij de steel en hier en daar op enige afstand van de steel, breed aangehecht, breed, iets buikig, afgerond aan de hoedrand, nogal dik, voorzien van grove anastomosen, totaalindruk oranjegeel (Du Mont S00, pag. 45, Y50/M300; één losse lamel S00, pag. 45, Y30/M00); reflex okergeel.

Steel 4,5 x 1,25-2 cm, knotsvormig, eerst stevig, later sponzig, wit, iets verkleurend tot een bleek okergeel, speciaal aan de basis; grof gerimpeld, tussen de "richels" pruineus (alleen onder de loupe te zien).

Vlees wit, onveranderlijk, indien blootgesteld aan de lucht stevig, vooral in de steel, in hoed beduidend weker; direct onder het midden van de hoed 5 mm dik, precies boven het midden van de lamel 2 mm (lamel daar 7,5 mm breed).

Smaak van de hoedhuid iets bitter zonder enige scherpte, van de lamellen evenmin scherp.

Geur onbeduidend; zwak fruitig bij het doorsnijden van het vruchtlichaam.

Chemische reacties: vlees met FeSO_4 krachtige reactie, donker zalmkleurig; met guaiacreactie positief, maar wat langzaam; met phenol eerst bruinrose, daarna chocoladekleurig.

Microscopie: Sporen subelliptisch, obovaal tot subglobuloos, 6,8-8,4 x 6,4-7,2 μm , gemiddeld 7,6 x 6,8 μm ; quotiënt 1/b: 1,10 - 1,16; gemiddeld volume 184 μm^3 . Ornamentatie een wijdmazig net (maar niet bij alle sporen compleet), bestaande uit subamyloïde kammen of uit door dunne connexiven verbonden, eveneens subamyloïde wratten, die een hoogte van 1,2-1,4 μm kunnen bereiken. Buiten het reticulum hier en daar zeer kleine, geïsoleerde wratten, die steeds in een rijtje geplaatst staan. Apiculus 2,6 x 0,8 μm ; vlek boven apiculus (de z.g. super hilar disc) onregelmatig van vorm en nogal groot in verhouding tot de grootte van de spore, zeer weinig amyloïd, met korrelige structuur. Basidiën knotsvormig, meest gedrongen van vorm: 45-53 x 8-15 μm , sterigmen opvallend lang: 8-11,2 μm . Fasciale cystiden schaars, knotsvormig of spoelvormig, een enkel exemplaar met insnoeringen, (44)59-80 x 8-12 μm , zwak op sulfovaniline reagerend. Epicutis opgebouwd uit zeer smalle, 1-2,4(3,2) μm brede, meest spits toelopende hyfen en slanke, meest cilindervormige of ook wel zwak knotsvormige dermatocystiden, die slechts 4-5 μm breed zijn en zwak op sulfovaniline reageren. Wel zijn in dit reagens incrustaties zichtbaar die zich na behandeling met carbolfuchsiene en zoutzuur veel minder duidelijk vertonen. Slechts een enkele laticifere (gedegenereerde melksap-hyfe) en wel in de onderste laag van de subcutis.

Caulocystiden cilindervormig of enigszins knotsvormig, 4-5 μm breed, begeleid door zeer smalle cilindervormige hyfen, 2-3,2 μm breed.

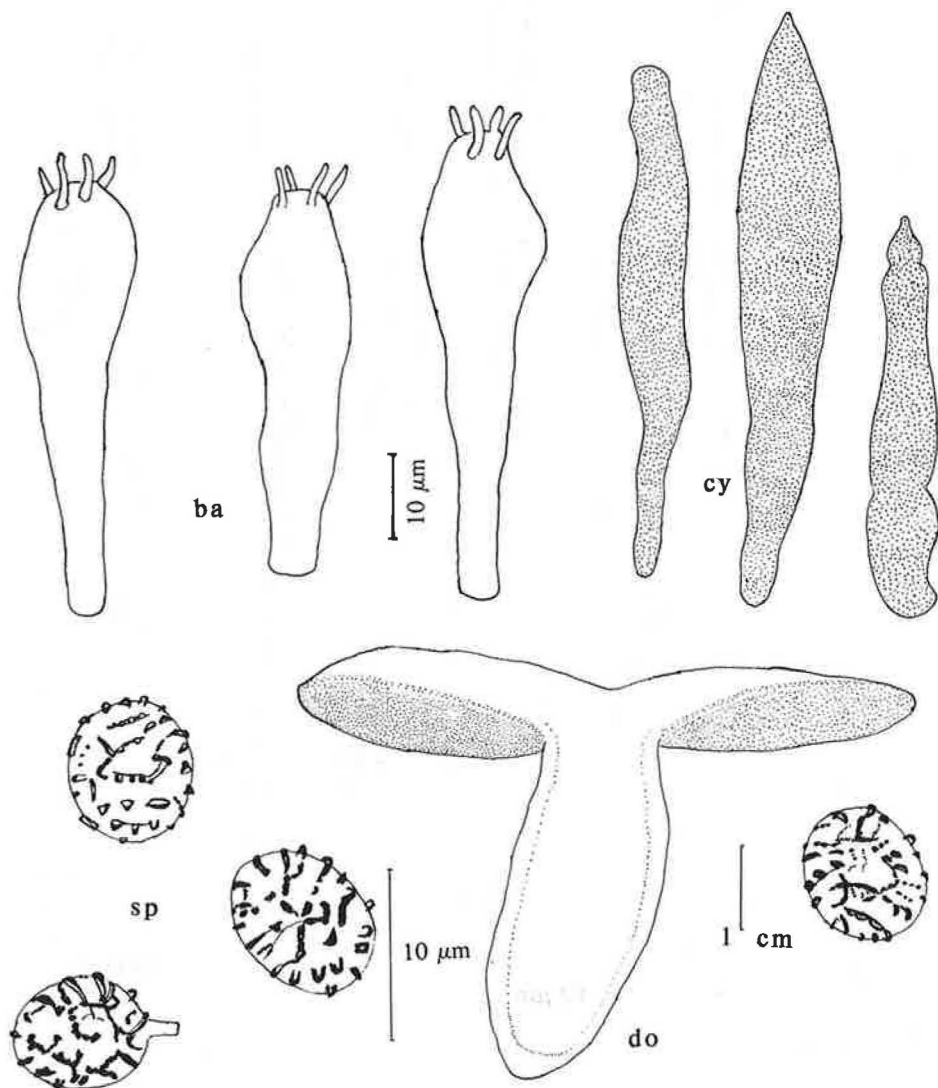

Fig. 1. *Russula romellii*. do = doorsnede vruchtlichaam; sp = sporen; ba = basidiën; cy = fasciale cystiden.

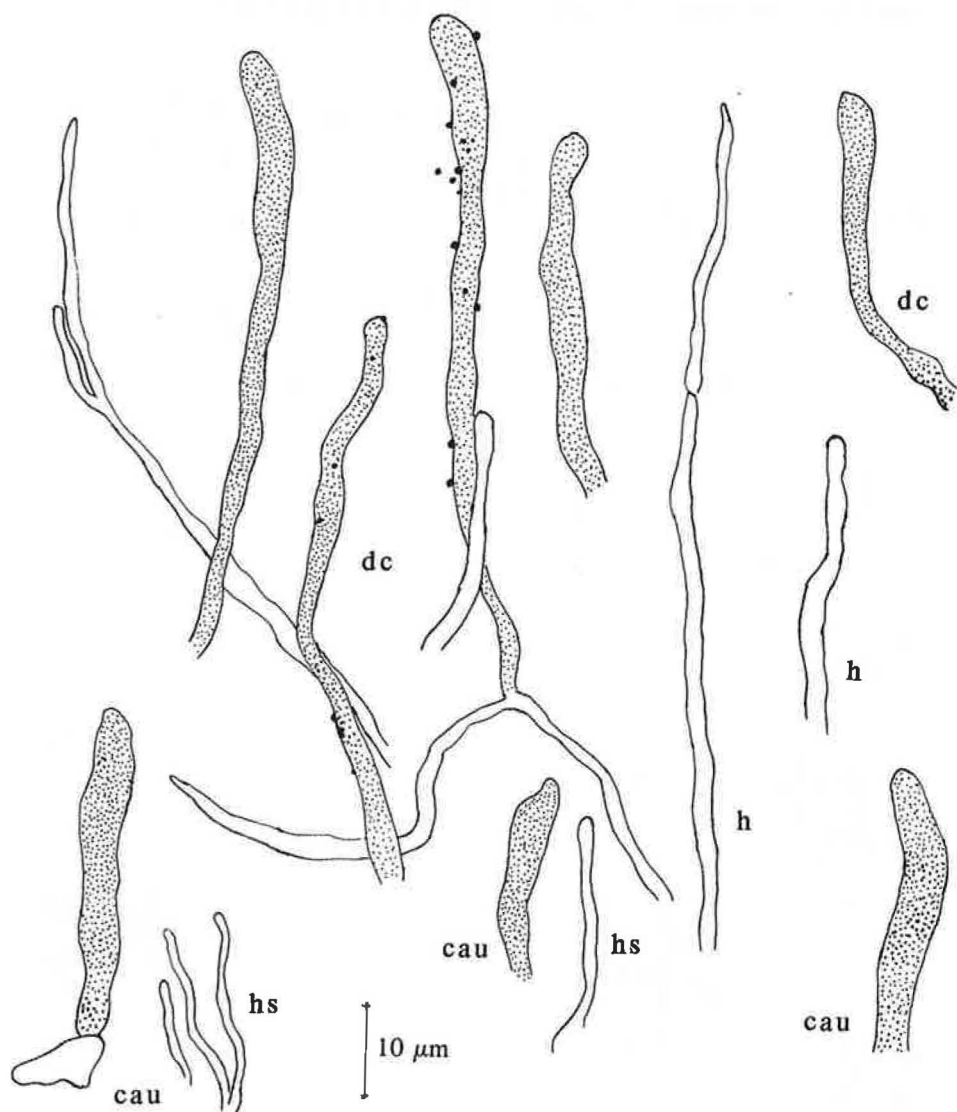

Fig. 2. *Russula romellii*. cau = caulocystiden; hs = hyfen van de steelhuid; dc = dermatocystiden; h = hoedhuidhyfen.

Vindplaats: Duivelsberg, bij Nijmegen, in de directe omgeving van Berg en Dal, op lemige zandgrond, onder beuken en wel op 17 oktober 1987. Kilometerblok 40-53-54; Amersfoort-coördinaat: 193-425.

Opmerkingen: Ons exemplaar is geen typische vertegenwoordiger van *Russula romellii*. Meestal is hij forser en nog wat steviger, terwijl de hoed duidelijker gegolfd is. De klassieke *R. romellii* is bovendien in hoofdzaak tweekleurig: midden groen, rand purper of wijnkleurig of ook wel licht paars. Niettemin komen blijkens de literatuur die bleke vormen toch nog wel eens voor, terwijl ik zelf *R. romellii* in die gedaante van Corsica ken, waar hij onder *Quercus suber* en *Castanea sativa* staat. Afbeelding 485 bij Marchand, 1977, (als forma *alba*) geeft wel een aardig beeld van onze vondst. Alleen is de hoed van ons exemplaar toch iets kleuriger en is de hoed nog wat vlakker. Duidelijkheidshalve vermeld ik nog, dat wat wij in navolging van Romagnesi (1967) en de meeste Fransen *R. romellii* noemen, bij de Duitsers (behalve bij Einhellinger) in navolging van Singer *R. alutacea* heet.

Tenslotte bedank ik nogmaals Wim Ligterink voor het afstaan van zijn mooie vondst, waarvoor uiteraard een plaatsje in het Rijksherbarium gereserveerd is.

LITERATUUR

- Einhellinger, A. (1985). Die Gattung *Russula* in Bayern. Bibliotheca Mycologica 112. Berlin/Stuttgart. 311 pp.
 Kornerup, A. & Wanscher, J.H. (1978). Methuen handbook of colour. London.
 Küppers, H. (1984). DuMont's Farbenatlas. Köln. 163 pp.
 Marchand, A. (1977). Champignons du Nord et du Midi 5, Les Russules. Perpignan. 301 pp.
 Romagnesi, H. (1967). Les Russules de l'Europe et de l'Afrique du Nord. Paris. 998 pp.

Coolia 31 (2) april 1988

ENKELE INTERESSANTE INOPERCULATE ASCOMYCETEN VAN DE WERKWEEK IN DE PEEL 1987

G.J. KEIZER, *Albrandswaardsedijk 4, 3171 TH Poortugaal*

SUMMARY

Cyathicula marchantiae and *Hymenoscyphus marchantiae*, both new for the Dutch mycoflora, are described and illustrated from the northern parts of Limburg. Some other interesting findings of inoperculate ascomycetes during the one-week meeting in 1987 of the Dutch Mycological Society in "De Mariapeel" are briefly discussed.